

10. Pro sudoustrii i status suddiv [On the judiciary and the status of judges]: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 № 1402-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 2016. № 31. St. 545 [in Ukrainian].
11. Rekomendatsiia R (2000) 2 Komitetu ministriv Rady Yevropy derzhavam-chlenam «Shchodo povtornoho rozghliadu abo ponovlennia provadzhennia u pevnykh spravakh na natsionalnomu rivni pislia pryiniattia rishen Yevropeiskym sudom z prav liudyny» [Recommendation R (2000) 2 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member states on the reconsideration or reopening of proceedings in certain cases at national level following decisions of the European Court of Human Rights], pryiniata Komitetom ministriv na 694-mu zasidanni zastupnykiv ministriv 19 sichnia 2000 roku. Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiyni veb-sait. 2018. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_175#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_175#Text) [in Ukrainian].
12. Sagatovskii V.N. (1976). Opyt postroeniia kategorialnogo apparata sistemnogo podkhoda [Experience in building a categorical apparatus of a systematic approach]. *Filosofskie nauki*. № 3. pp. 75–77 [in Russian].
13. Turkina I.Ie. (2012). Typolohii pravovykh system i rol orhaniv sudovoi systemy v mekhanizmi derzhavy [Typologies of legal systems and the role of the judiciary in the mechanism of the state]. *Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia*. Vyp. 10. pp. 64–76 [in Ukrainian].
14. Fomina M.A. (2013). Do pytannia rozmezhuvannia poniat «sudova systema» ta «sudoustrii» [On the question of distinguishing between the concepts of «judicial system» and «judicial system»]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 1. pp. 67–69 [in Ukrainian].
15. Yaremenko V.V. Slipushko O.M. (1999) Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Новий тлумачний словник української мови] / U 4-kh tomakh. Ukladachi. K. : Akonit. T. 4. 944 p. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.3.2>

## CYFROWA TRANSFORMACJA ORGANÓW ANTYKORUPCYJNYCH. ORGANIZACYJNO-PRAWNE PODSTAWY WDRAŻANIA ELEKTRONICZNYCH POSTĘPOWAŃ KARNYCH JAKO NOWEJ FORMY WSPÓŁPRACY DOKUMENTOWEJ

*Liudmyla Asanova*

*aspirant Katedry Administracji Publicznej i Administracji  
Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)*

*ORCID ID: 0000-0003-2203-0457*

*e-mail: Liudmyla.Asanova@ukr.net*

**Adnotacja.** Badanie organizacji nowoczesnej pracy biurowej jako integrującego elementu cyfrowej transformacji społeczeństwa ukraińskiego, od którego poziomu zależy skuteczność realizacji przez instytucje ich zadań profilowych, jest istotne dla współczesnej nauki. Przeprowadzając analizę historycznych etapów pracy biurowej, warunków jej powstawania, definiując pojęcie pracy biurowej, rodzaje i formy obiegu dokumentów, po zbadaniu wymagań dotyczących treści i dokumentacji, a także ich klasyfikacji, konieczne jest znalezienie sposobów praktycznego wdrożenia w organizacji środków doskonałego zarządzania dokumentacją. Tak więc dzisiaj nasze państwo stopniowo ucieleśnia pozytywne doświadczenia krajów zachodnich w zakresie digitalizacji wszystkich dziedzin życia. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Ukrainie przewiduje celowe skoordynowane działania wszystkich władz państwowych i władz lokalnych.

**Słowa kluczowe:** dokumentacja, elektroniczne postępowanie karne, organy antykorupcyjne, współpraca dokumentowa, transformacja cyfrowa, cyfryzacja, Krajowe Biuro Antykorupcyjne Ukrainy.

## DIGITAL TRANSFORMATION OF ANTI-CORRUPTION BODIES. ORGANIZATIONAL AND LEGAL BASES OF INTRODUCTION OF ELECTRONIC CRIMINAL PROCEEDINGS AS A NEW FORM OF DOCUMENTARY INTERACTION

*Liudmyla Asanova*

*Postgraduate Student at the Department of Public Administration  
National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)*

*ORCID ID: 0000-0003-2203-0457*

*e-mail: Liudmyla.Asanova@ukr.net*

**Abstract.** The study of the organization of modern office work as an integrating element of the digital transformation of Ukrainian society, on the level of which depends the effectiveness of the institutions of their profile tasks is relevant for modern science. Carrying out the analysis of historical stages of office work, conditions of its formation, definition of concept of office work, types and forms of document circulation, having studied requirements to the maintenance

and registration of documents, and also their classification it is necessary to find ways of practical introduction in the organization of means of perfect documentation of management. Today our state is gradually implementing the positive experience of Western countries in the digitalization of all spheres of life. The development of the information society in Ukraine presupposes purposeful coordinated activity of all state authorities and local self-government bodies.

**Key words:** office work, electronic criminal proceedings, anti-corruption bodies, documentary interaction, digital transformation, digitalization, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine.

## ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЯК НОВОЇ ФОРМИ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

*Людмила Асанова*

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування*

*Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)*

*ORCID ID: 0000-0003-2203-0457*

*e-mail: LiudmylaAsanova @ukr.net*

**Анотація.** Вивчення організації сучасного діловодства як інтегруючого елементу цифрової трансформації українського суспільства, від рівня якого залежить ефективність виконання установами їхніх профільних завдань, є актуальним для сучасної науки. Здійснюючи аналіз історичних етапів діловодства, умов його формування, визначення поняття діловодства, видів і форм документообігу, вивчивши вимоги до змісту й оформлення документів, а також їх класифікацію, необхідно віднайти шляхи практичного впровадження в організації засобів досконалого документального забезпечення управління. Так, сьогодні наша держава поступово втілює позитивний досвід західних країн щодо діджиталізації всіх сфер життя. Розвиток інформаційного суспільства в Україні передбачає цілеспрямовану узгоджену діяльність усіх органів державної влади й органів місцевого самоврядування.

**Ключові слова:** діловодство, електронне кримінальне провадження, антикорупційні органи, документальна взаємодія, цифрова трансформація, діджиталізація, Національне антикорупційне бюро України.

**Вступ.** Політичний та економічний розвиток, інтеграція в європейське співтовариство, інформатизація суспільства зумовлюють розвиток і впровадження новітніх технологій в інформаційне та документальне забезпечення управління. Державні органи, підприємства, інші установи й організації розгортають процеси нової культури створення й організації функціонування службових документів.

Сучасний рівень організації діловодства в Україні, її нормативно-правового регулювання, наукового та методичного забезпечення, впровадження новітніх інформаційних технологій у діловодстві, а також стан підготовки кваліфікованих документознавців показує, що в країні за період незалежності здійснено низку заходів для високоефективного функціонування та забезпечення практичної діяльності в цій сфері (Kushnarenko, 2004).

Однак маловивченим, а тому актуальним є питання дослідження документальної взаємодії Національного антикорупційного бюро України з іншими антикорупційними органами, визначення, які нормативно-правові акти регламентують документальну взаємодію та чи є вони достатніми для правового забезпечення цих процесів.

Сьогодні продовжується розбудова нормативно-правової, організаційно-структурної та методичної бази організації діловодства в незалежній Україні. У зв'язку з цим необхідно визначити місце електронного документообігу в загальній системі діловодства, а також правові засади впровадження електронних звернень громадян, електронного міжвідомчого обміну документами, впровадження електронних кримінальних проваджень. Для цього необхідно адаптувати нормативно-правову та методичну базу до міжнародних нормативних документів з управління документацією щодо впровадження комп'ютерного діловодства й окреслити перспективи реалізації електронного документообігу, а також застосування електронного підпису (Palekha, 2007).

Крім того, необхідно визнати, що новітні технології в поєднанні разом із зарубіжним досвідом дають змогу забезпечити ефективне протистояння одній із загроз національної безпеки України, якою визначено корупцію. Варто відзначити, що завдяки системі електронної взаємодії органів виконавчої влади, учасниками якої серед інших є Міністерство внутрішніх справ і такі антикорупційні та правоохоронні органи, як Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України, Державне бюро розслідувань, Національне агентство з питань запобігання корупції, з'явилася можливість оперативно та своєчасно опрацювати документи й приймати управлінські рішення.

Ще одна електронна система, яка допоможе координувати роботу антикорупційних органів і дасть змогу опрацювати значні масиви матеріалів кримінальних проваджень, оптимізувати відомчий контроль і прокурорський нагляд за ходом розслідування стане eCase MS. Вона має забезпечити можливість надання об'єктивної оцінки роботи детективів і прокурорів, постійну взаємодію детектива з прокурором і слідчим суддею під час розслідування, що допоможе заощадити значні витрати часу та ресурсів (Reports of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine).

На прикладі позитивного досвіду Національного антикорупційного бюро з урахуванням сучасних світових тенденцій іншим державним установам не потрібно уповільнювати обертів щодо запровадження в тому

числі адміністративних і правових заходів для подальшого розвитку власної установи, діючи професійно та впевнено, не боячись відповідних законодавчих, структурних, функціональних змін, а бути їх постійними ініціаторами.

Усе зазначене вище також актуалізує розгляд окремих процесів у контексті формування національного діловодства як безпосереднього інструмента ефективності функціонування електронного уряду (Chukut at all, 2011).

**Основна частина.** Питання документального забезпечення управління розглядалися такими науковцями, як Г. Воробйов, М. Ілюшенко, М. Комаров, С. Кулешов, Н. Кушнаренко, Ю. Палеха, В. Савицький, Г. Швецова-Водка.

Питання функціонування й законодавче забезпечення електронного документообігу вивчав Д. Мешков. Залежність і вплив інформаційних технологій на службові комунікації доводили в працях Б. Гуменюк, О. Щерба.

Г. Боряк, Л. Дубровіна, С. Кулешов, Г. Папакін, М. Слободяник актуалізували в працях такі питання, як створення Національної архівної інформаційної системи, комплектування електронних документаційних фондів і нормативного забезпечення надання архівами електронних послуг, унормування процесів керування електронними документами тощо. Визначають, що необхідним інструментом запровадження електронного документообігу є підготовка фахівців для роботи у сфері керування електронною документацією, про що висвітлено в працях Г. Асєєва, С. Голованя, Л. Дубровіної та ін. Присвячені наукові роботи дослідженням програмно-технічних засобів КЕД таких учених, як М. Круковський, А. Маньковський, С. Сельченкова та ін., де значну увагу приділяють питанням специфіки критеріїв вибору й способів запровадження систем електронного документообігу та інших електронних систем.

Питання захисту й зберігання електронних документів охоплені в дослідженнях Г. Бородкіна, І. Бородкіної, А. Крючина, Ю. Пепа та ін.

Необхідно, проаналізувавши стан речей щодо документальної взаємодії детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, які здійснюють процесуальне керівництво в кримінальних провадженнях, відзначити процеси, автоматизація яких може пришвидшити складання, направлення й розгляд документів працівниками цих установ.

Визначити співмірність завдань і функцій наявному документаційному потоку, з яким доводиться працювати цим підрозділам.

Необхідно визначити переваги паперової та електронної форм документальної взаємодії, вивчити можливість законодавчого, технічного та програмного забезпечення прискорення діджиталізації цих процесів.

Виявити особливості захисту програмного забезпечення для здійснення документальної взаємодії Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури й Вищого антикорупційного суду в електронному вигляді.

У контексті вивчення організаційного-правового забезпечення запровадження електронної документальної взаємодії таких антикорупційних органів, як Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура та Вищий антикорупційний суд, необхідно розглянути типову схему наявної документальної взаємодії цих установ, яка існує сьогодні.

Розглянемо визначення терміна «взаємодія», яке дає вільна енциклопедія Вікіпедія. Це широкий загальний термін, що позначає таку сумісну дію кількох об'єктів або суб'єктів (тіла, елементарної частинки, біологічної істоти, людини, співтовариства), при якій результат дії одного з них впливає на інші, що змінює їхню динамічну поведінку (Wikipedia, n.d).

У філософії «взаємодія» – одна із загальних форм взаємозв'язку між явищами, сутність якої полягає у зворотному діянні одного предмета чи явища на інше. Взаємодія відбувається в просторі й часі та є специфічною для кожної з форм руху матерії. Світ являє собою універсальну взаємодію всіх явищ і процесів (Wikipedia, n.d).

При цьому у військовій справі наявне таке визначення терміна: взаємодія – це узгоджені за місцем, метою, порядком і часом, сигналами і способами взаємного оповіщення для найбільш ефективного використання сил і засобів під час виконання поставлених завдань дії військових формувань держави та взаємодіючих правоохоронних органів (Vovk at all, 2016).

Оскільки взаємодія – це вид людської діяльності, що визначається насамперед наявністю певного роду правовідносин, то така діяльність повинна здійснюватися в рамках правового поля. Отже, зазначає В. Завгородній, з погляду правового підходу взаємодія – це заснована на законодавчих актах погоджена спільна діяльність державних і недержавних інституцій щодо боротьби зі злочинами та правопорушеннями (Zavhorodnii, 2016).

В. Малюткін пропонує таке визначення взаємодії в запобіганні злочинам: саме засновану на законах і підзаконних актах, узгоджену за метою, часом і місцем діяльність рівноправних структурних підрозділів і служб щодо спільного розв'язання ними завдань профілактики злочинів шляхом найбільш доцільного поєднання методів і засобів, властивих цим органам (Maliutkin, 1976).

Застосовуючи метод аналогії в контексті визначення поняття «взаємодія», варто виокремити такі специфічні ознаки, що притаманні взаємодії органам Національної поліції, а відтак іншим правоохоронним органам:

- 1) це відносини, пов'язані з виконанням правоохоронних функцій;

2) наявність у взаємодії двох або більше суб'єктів, які не підпорядковані один одному;  
 3) погодженість спільних заходів за метою, місцем і часом;  
 4) спрямованість зусиль взаємодіючих суб'єктів на протидію корупції на всіх рівнях публічної влади;  
 5) урегулювання переважно нормами адміністративного права та кримінального права;  
 6) урахування в організації взаємодії раціонального розподілу сил, засобів і можливостей кожного суб'єкта. Отже, взаємодія органів у протидії корупції – це врегульовані переважно нормами адміністративного та кримінального права суспільні відносини рівноправних суб'єктів на засадах партнерства, які складаються в процесі їх погодженої спільної діяльності щодо виявлення, запобігання та припинення корупційних правопорушень з ефективним використанням засобів і можливостей кожного із суб'єктів. (Maliutkin, 1976).

Тобто під «документальною взаємодією» ми можемо розуміти форму взаємозв'язку між зацікавленими органами, що відбувається в просторі й часі, суть якої полягає в узгодженому законодавством взаємному обміні документами (носіями інформації) для найбільш ефективного використання сил і засобів під час виконання цими органами поставлених завдань.

До таких державних органів можна зарахувати Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, Національне агентство з питань запобігання корупції, Вищий антикорупційний суд тощо.

Нині в колах профільних вчених порушується питання налагодження ефективної взаємодії між антикорупційними органами. Зокрема, мова йде про правове регулювання взаємодії антикорупційних органів у кримінальних провадженнях, а також забезпечення доказування корупційних кримінальних правопорушень (злочинів) на різних стадіях кримінального провадження на етапах досудового розслідування, підготовчого провадження, судового розгляду, апеляційної та касаційної стадій. Питання електронної взаємодії нових антикорупційних органів потребує огляду чинного законодавства, що дасть змогу виявити недоліки такої взаємодії та сформулювати пропозиції щодо її вдосконалення. Особливості взаємодії антикорупційних органів України зумовлені недосконалим правовим врегулюванням цих відносин, недостатнім інформаційно-технологічним забезпеченням, яке, на жаль, не відповідає міжнародним стандартам (Reports of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine).

Саме для протидії корупційним злочинам в Україні протягом 2014–2019 років створено низку спеціалізованих органів. Національне антикорупційне бюро України створено на підставі Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 р. (About the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, 2014). Відповідно до Закону, Національне бюро – це державний правоохоронний орган, на який покладатиметься запобігання корупційним правопорушенням, виявлення, припинення, розслідування й розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Метою діяльності цього органу визначено протидію кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і становлять загрозу національній безпеці.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» від 12 лютого 2015 р. № 198-VIII (About the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, 2015), унесено зміни до Закону України «Про прокуратуру» (About the prosecutor's office, 1991). Згідно з вищезгаданим Законом, у Генеральній прокуратурі України утворюється (на правах структурного підрозділу) Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП). Зі свого боку, САП наділена функціями здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням корупційних правопорушень, які вчинили високопосадовці та які становлять загрозу національній безпеці України, у випадках, коли розмір предмета злочину або завданої шкоди в п'ятсот і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Відповідно до Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України, затвердженого Наказом Генерального прокурора України від 12 квітня 2016 р. № 149 (Regulations on the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office of the General Prosecutor's Office of Ukraine, 2016), основними завданнями САП визначено:

- 1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення ОРД, досудового розслідування НАБУ;
- 2) забезпечення швидкого, повного й неупередженого розслідування НАБУ кримінальних правопорушень та оскарження незаконних судових рішень на стадії досудового розслідування й судового розгляду;
- 3) підтримання публічного обвинувачення в суді в кримінальних провадженнях, розслідуваних НАБУ;
- 4) забезпечення застосування належної правової процедури до кожного учасника кримінального провадження.

Утворення такого органу, як Спеціалізована антикорупційна прокуратура, зумовлене прагненням суспільства мати ефективний державний антикорупційний механізм кримінального переслідування корупційних злочинів та осіб, які такі злочини вчинили. Необхідність створення САП зумовлено соціальним запитом та обґрунтовано нормами міжнародно-правових актів, зокрема Конвенції ООН проти корупції (UN Convention against Corruption, 2006).

До того ж, з огляду на міжнародний досвід з організації діяльності ефективних антикорупційних органів, необхідно наголосити на важливості автономізації САП. Антикорупційним прокурорам гарантується незалежність у здійсненні ними своїх визначених законодавством завдань, їх наділяють спеціальними

повноваженнями у сфері протидії корупції. Шляхом запровадження спеціальної підготовки кадрів досягається належний рівень професійного забезпечення, тоді як документообіг САП забезпечується відповідним структурним підрозділом Офісу Генерального прокурора.

У 2015 р. утворено Національне агентство з питань запобігання корупції, який є центральним органом виконавчої влади України зі спеціальним статусом, забезпечує формування та реалізацію державної антикорупційної політики, створення, якого передбачено Законом України «Про запобігання корупції» (On prevention of corruption, 2014), як превентивний орган, до повноважень якого зараховано розкриття будь-якої інформації з приводу фактів корупції чи зловживання посадою державними службовцями.

Вирішальним і довгоочікуваним кроком влади було, коли 2 червня 2016 р. Верховна Рада України внесла зміни до Конституції України, зокрема ст. 125, згідно з ч. 4 якої в Україні «можуть діяти вищі спеціалізовані суди» (The Constitution of Ukraine, 1996).

Того ж дня ухвалено новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно до ст. 31 Закону, в Україні діють антикорупційні суди (On the judiciary and the status of judges, 2016). Відтак у червні 2018 р. набув чинності Закон України «Про Вищий антикорупційний суд», яким створено ще один антикорупційний орган у системі антикорупційних органів України.

Відповідно до Закону, Вищий антикорупційний суд – це постійно діючий вищий спеціалізований суд, завданням якого визначено здійснення правосуддя відповідно до встановлених законом засад і процедур судочинства з метою захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними злочинів, дотриманням прав свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні (On the judiciary and the status of judges, 2016). Утворення ВАКС, як і НАБУ, здійснюється через справедливу та прозору процедуру відбору кандидатів, під час добору яких основними критеріями є доброчесність, професіоналізм і незалежна позиція під час виконанні своїх обов'язків.

Сьогодні посада детектива НАБУ поєднує функції оперативного працівника та слідчого, що саме по собі несе коло додаткових функцій і навантажень, а відтак і відповідальність щодо дотримання процесуальних строків, належного оформлення документів тощо. Ось перелік процесуальних документів, які сьогодні детективи зобов'язані погоджувати:

- повідомлення особі про підозру;
- запит про міжнародну правову допомогу;
- клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;
- клопотання про відсторонення від посади;
- клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів.

І це далеко не весь перелік, який вони мають підготувати для проведення досудового розслідування. Ураховуючи кількість документів, які необхідно опрацювати й підготувати детективам для розслідування кримінальних проваджень, виникає необхідність упровадження новітніх технологій, спрямованих на підвищення рівня міжвідомчої взаємодії. Таким інструментом сьогодні може стати система Ecase (електронне кримінальне провадження). Ефективна взаємодія можлива за умови налагодження такої співпраці між усіма антикорупційними органами.

У зв'язку з цим необхідне подальше підвищення рівня міжнародних стандартів щодо організаційно-правового, матеріально-технічного забезпечення взаємодії між антикорупційними органами під час проведення досудового розслідування в кримінальному провадженні, яке розслідується НАБУ за процесуальним керівництвом САП.

Розглянемо взаємодію між Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою та Національним агентством з питань запобігання корупції, яка відбувається шляхом:

- отримання інформації документального формату;
- проведення спільних заходів, пов'язаних з обговоренням і вдосконаленням антикорупційної політики;
- розв'язання проблем, пов'язаних із запобіганням і протидією корупції. Відповідно до Закону, НАЗК може виявити та ініціювати проведення досудового розслідування в злочинах, пов'язаних із декларуванням недостовірних відомостей, так як до основних його завдань належить перевіряння відомостей, унесених у податкові декларації. Окрім того, відповідно до п. 8 ч. 1 ст. 12 Закону України «Про запобігання корупції» (On prevention of corruption, 2014), НАЗК надано повноваження з контролю працівників антикорупційної прокуратури через надсилання приписів та отримання пояснень про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання й урегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених антикорупційним законодавством.

Як зазначалося вище, створення ВАКС, зокрема, спрямовано на формування довіри громадян до діяльності незалежного та компетентного органу, який зможе розглядати кримінальні провадження, пов'язані з корупційними правопорушеннями (злочинами), досудове розслідування в яких проводиться детективами Національного бюро під процесуальним керівництвом прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, які надалі підтримують публічне обвинувачення.

Новостворені антикорупційні органи зіткнулися з проблемою неможливості забезпечення оперативного розгляду справ після направлення обвинувального акта до територіальних судів загальної юрисдикції, розташованих по всій країні, неможливістю дотримання такими судами високих стандартів правосуддя.

Усе це було передумовою створення Вищого антикорупційного суду, який мав розглядати кримінальні провадження та протоколи про корупцію такого формату. Поява такої антикорупційної інституції в Україні

розглядається вченими як необхідний крок в ефективній боротьбі з корупцією та важливим завершальним складником антикорупційної стратегії України разом із НАБУ, САП і НАЗК. ВАКС уособлює орган відновлення порушених прав і прийняття законних рішень у справах, які розслідують детективи Національного бюро.

Стадія кримінального провадження починається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. На стадії підготовчого провадження суд не збирає нових або додаткових доказів. Тоді як оцінка доказів проводиться тільки з погляду можливості призначення судового розгляду, докази оцінюються з погляду їх достатності для проведення такого доказу. Під час закриття кримінального провадження суд повинен оцінити достовірність доказів. Процесуально й організаційно проведення судового розгляду, відповідно до положень законодавства, забезпечується підготовкою та підписанням детективами спільно з антикорупційними прокурорами масивів документів. Під час судового розгляду суд зобов'язаний безпосередньо дослідити докази. Участь у такому розгляді беруть судді ВАКС і прокурор САП, а також інші учасники кримінального провадження (потерпілий, представник потерпілого, захисник, обвинувачений), детектив участі в цьому процесі не бере.

Проведений різними науковцями в цій сфері аналіз нормативно-правових актів виокремлює антикорупційний напрямок їх взаємодії, який не має достатнього нормативно-правового забезпечення; наявну неузгодженість структур цих установ, а також відсутність наукової розвідки щодо вирішення проблеми взаємодії, зокрема документальної, тощо.

Принцип взаємодії з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями також відіграє вирішальну роль у діяльності НАБУ (About the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, 2014). Функціонування окремо від інших державних органів Національного бюро неможливе, оскільки зумовлене необхідністю обміну інформацією, а також наданого йому законодавством доступу до баз даних інших державних установ.

Одним зі шляхів удосконалення взаємодії антикорупційних органів, окрім правового унормування відповідно до Звіту Національного бюро, може бути запуск системи електронного кримінального провадження eCase MS, яка є одним із пріоритетів і водночас викликів для Національного бюро (Reports of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine). Система як один із прикладів удосконалення врегулювання документальної взаємодії правоохоронних органів має синхронізувати діяльність НАБУ, САП і ВАКС із шістьма системами й реєстрами та дати можливість щодо створення, зберігання й обміну електронними документами.

Основні ризики, відповідно до Звіту Національного бюро, які можуть виникнути на шляху повноцінного запуску системи, умовно можна поділити на нормативні, інтегративні та безпекові. Передусім для початку роботи eCase MS у законодавстві має з'явитися поняття «електронне кримінальне провадження». Необхідно ухвалення закону, що передбачає відповідні зміни до Кримінального процесуального кодексу України. Крім того, основні правила діяльності eCase MS мають закріпитися міжвідомчим положенням і внутрішніми розпорядчими документами Національного бюро (Reports of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine). Існують певні застереження щодо інтеграції, які стосуються поєднання роботи трьох систем: eCase MS із Єдиним реєстром досудових розслідувань та автоматизованою системою документообігу суду «Д-3». Мова йде про уникнення дублювання даних у різних системах детективами, прокурорами й судьями (Reports of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine).

Для забезпечення повної інтеграції необхідна технічна, організаційна допомога. Додатковому врегулюванню підлягає питання безпеки, здійснення державної експертизи у сфері технічного захисту інформації, яку має здійснити Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації, що, безумовно, важливо для всіх бенефіціарів системи eCase MS (Reports of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine).

Захищена система управління таким процесом, технічна підтримка онлайн-обмін документами, онлайн-доступ до матеріалів кримінальних проваджень надання електронних документів підозрюваним, свідкам і їх представникам дасть змогу вивільнити час працівників антикорупційних органів для здійснення ними покладених на них завдань. Такий підхід дасть можливість аналізувати управлінські дані кримінального процесу та звітів, забезпечить захист інформації та електронне управління досудовими розслідуваннями; відобразатиме рольову модель управління учасниками кримінального процесу й інтегрує обмін документами із системами документообігу цих установ; спростить підготовку документів шляхом автоматизованого заповнення шаблонів процесуальних документів, забезпечить ведення календаря завдань із нагадуваннями про терміни процесуальних дій. Використання eCase MS дасть змогу повної автоматизації процесів розслідування, скорочення витрат на друк і пересилання справ, зменшення кількості помилок у веденні справ, а також у подальшому інтеграцію з іншими системами (Reports of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine).

Разом із цим унесення змін до Проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю та використання електронних доказів» забезпечить правове регулювання взаємодії, у тому числі документальної, Національного бюро зі Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою, Офісом Генерального прокурора у співпраці з Вищим антикорупційним судом та іншими інституціями, які реалізують антикорупційну політику держави.

Необхідно зазначити, що після внесення відповідних змін до Кримінального процесуального кодексу України для подальшого правового забезпечення інформаційної діяльності й функціонування eCase необхідно розробити та затвердити положення про цю систему (About information, 1992).

**Висновки.** Можна припустити, що запуск системи для антикорупційних органів удосконалив їх взаємодію, стане системою координації й дасть змогу опрацювати значні масиви матеріалів кримінальних проваджень. Запровадження eCase MS має оптимізувати відомчий контроль і прокурорський нагляд за станом розслідування, реалізувати можливість об'єктивної оцінки роботи детективів і прокурорів, здійснити постійну взаємодію детектива з прокурором і слідчим суддею під час розслідування, що насамперед скоротить значні витрати часу та ресурсів (Reports of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine).

#### Список використаних джерел:

1. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F>.
2. Словник професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України (до курсу «Українська мова за професійним спрямуванням»): навчальний посібник / М.П. Вовк, Р.С. Троцький, В.С. Молдавчук та ін. Київ: ФПФ НГУ НАВС, 2016. 156 с.
3. Завгородній В.А. Правове регулювання взаємодії органів Національної поліції та громадських організацій у протидії корупції: навчальний посібник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2016. 168 с.
4. Звіти роботи Національного антикорупційного бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/reports>.
5. Конвенція ООН проти корупції від 18.10.2006. ВВР. 2006. № 50. Ст. 496.
6. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР.
7. Кушнарєнко Н.М. Структура змісту спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність»: Питання методології. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2004. № 1. С. 17–20.
8. Малюткин В.А. Организация взаимодействия подразделений органов внутренних дел в осуществлении профилактики преступлений: лекция № 13. Москва: РИО МВД СССР, 1976. 40 с.
9. Палеха Ю.І. Організація сучасного діловодства: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2007. 194 с.
10. Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України, затверджене Наказом Генерального прокурора України від 12 квітня 2016 р. № 149.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції: Закон України від 12 лютого 2015 р. № 198-VIII.
12. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII.
13. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII.
14. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII.
15. Про прокуратуру: Закон України від 5 листопада 1991 р. № 1789-XII.
16. Про судострій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII/.
17. Інституційні та організаційні засади впровадження електронного урядування: кращі зарубіжні практики / С. Чукут, К. Синицький, Я. Олійник та ін. 2011. URL: [https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Institutsijni-ta-organizatsijni-zasadi-vprovadzheniya-e\\_uryaduvannya.pdf](https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Institutsijni-ta-organizatsijni-zasadi-vprovadzheniya-e_uryaduvannya.pdf).

#### References:

1. Wikipedia [Wikipedia] // URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F> [in Ukrainian].
2. Vovk M.P., Trotskyi R.S., Moldavchuk V.S. ta in. (2016). Slovyk profesiinoi terminolohii dlia maibutnix fakhivtsiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy [Dictionary of professional terminology for future specialists of the National Guard of Ukraine] (do kursu «Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam»); navchalnyi posibnyk. K.: FPF NHU NAVS. 156 p. [in Ukrainian].
3. Zavorodnii V.A. (2016) Pravove rehuliuвання vzaiemodii orhaniv Natsionalnoi politsii ta hromadskykh orhanizatsii u protydii koruptsii [Legal regulation of interaction between the National Police and public organizations in combating corruption]: navch. posib. Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav; Lira LTD. 168 p. [in Ukrainian].
4. Zvity roboty Natsionalnoho antykoruptsiinoho biuro Ukrainy [Reports of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine]. URL: <https://nabu.gov.ua/reports> [in Ukrainian].
5. Konventsii OON proty koruptsii [UN Convention against Corruption] vid 18.10.2006, VVR, 2006, № 50, st. 496 [in Ukrainian].
6. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine] № 254k/96-VR vid 28.06.1996 [in Ukrainian].
7. Kushnarenko N.M. (2004). Skladovi zmistu spetsialnosti «Dokumentoznavstvo ta informatsiina diialnist» [Components of the content of the specialty "Documentation and information activities"]: Pytannia metodolohii. Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia. № 1. pp. 17–20 [in Ukrainian].
8. Maliutkin V.A. (1976). Orhanyzatsiia vzaymodeistvyia podrazdelenyi orhanov vnutrennykh del v osushchestvleny profylaktyky prestupleniy [Organization of interaction between subdivisions of internal affairs bodies in the implementation of crime prevention]: lektsiia № 13. M.: RYO MVD SSSR. 40 p. [in Russian].
9. Palekha Yu.I. (2003). Upravlinske dokumentuvannia [Management documentation]. K.: Vydvo YeU. 557 p. [in Ukrainian].
10. Polozhennia pro Spetsializovanu antykoruptsiinu prokuraturu Heneralnoi prokuratury Ukrainy [Regulations on the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office of the General Prosecutor's Office of Ukraine], zatverdzhenoho nakazom Heneralnoho prokurora Ukrainy vid 12.04.2016 № 149 [in Ukrainian].

11. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zabezpechennia diialnosti Natsionalnoho antykorupciijnoho biuro Ukrainy ta Natsionalnoho ahentstva z pytan zapobihannia koruptsii [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Ensuring the Activities of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine and the National Agency for the Prevention of Corruption]: Zakon Ukrainy № 198-VIII vid 12 liutoho 2015 r. [in Ukrainian].
12. Pro zapobihannia koruptsii [On prevention of corruption]: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 roku № 1700-VII [in Ukrainian].
13. Pro informatsiiu [About information]: Zakon Ukrainy № 2657-XII vid 02.10.1992 [in Ukrainian].
14. Pro Natsionalne antykorupciijne biuro Ukrainy [About the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine]: Zakonu Ukrainy vid 14.10.2014 № 1698-VII [in Ukrainian].
15. Pro prokuraturu [About the prosecutor's office]: Zakon Ukrainy vid 5 lystopada 1991 roku № 1789-KhII [in Ukrainian].
16. Pro sudoustrii i status suddiv [On the judiciary and the status of judges]: Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 roku, № 1402-VIII [in Ukrainian].
17. Chukut S., Synytskyi K., Oliinyk Ya. ta in. (2011). Instytutsiini ta orhanizatsiini zasady vprovadzhennia elektronnoho uriaduvannia [Institutional and organizational principles of e-government implementation: best foreign practices]: krashchi zarubizhni praktyky. URL: [https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Instytutsiini-ta-organizatsiini-zasady-vprovadzhennia-e\\_uryaduvannya.pdf](https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Instytutsiini-ta-organizatsiini-zasady-vprovadzhennia-e_uryaduvannya.pdf) [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.3.3>

## USTANAWIANIE KARNO-PRAWNEGO PRZECIWDZIAŁANIA PRZESTĘPSTWOM KORUPCYJNYM W CENTRALNYCH ORGANACH WŁADZY

**Serhii Bogachenko**

*aspirant Narodowej Akademii Zarządzania (Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-2237-7370

*e-mail: sg\_bogsh@ukr.net*

**Adnotacja.** W artykule przeprowadzono historyczną rekonstrukcję powstawania i etapów rozwoju karno-prawnego przeciwdziałania przestępstwom korupcyjnym w centralnych władzach Ukrainy, przeprowadzono analityczną interpretację okresów rozwoju tej instytucji karno-prawnej. Udowodniono, że formowanie się karnego i prawnego przeciwdziałania przestępstwom korupcyjnym w centralnych organach władzy wykonawczej Ukrainy przeszło pięć głównych etapów, w szczególności: okres Rusi Kijowskiej – tworzenie przepisów w „Ruskiej Prawdzie”; okres przebywania w Rzeczypospolitej i epoka kozacka – stały sprzeciw wobec korupcji we władzach; okres wejścia Ukrainy do państw obcych – początek instytucjonalizacji norm przeciwdziałania korupcji we władzy; okres radziecki – kryminalizacja przestępstw korupcyjnych w normach poszczególnych składów przestępstw, okres niepodległości Ukrainy – kształtowanie rozwiniętego instytucjonalnego systemu karnego i prawnego przeciwdziałania korupcji w organach centralnych. Przeprowadzono historyczną analizę karno-prawnych norm wcześniej obowiązującego i współczesnego prawa, które są rodzajami karno-prawnych środków przeciwdziałania korupcji.

**Słowa kluczowe:** wykroczenie korupcyjne, przeciwdziałanie karno-prawne, przeciwdziałanie przestępczości, zapobieganie korupcji, rozwój prawa karnego.

## FORMATION OF CRIMINAL-LEGAL COUNTERACTION TO CORRUPTION OFFENSES IN THE CENTRAL BODIES OF THE POWER OF UKRAINE

**Serhii Bogachenko**

*Postgraduate Student*

*National Academy of Management (Kyiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-2237-7370

*e-mail: sg\_bogsh@ukr.net*

**Abstract.** The article makes a historical reconstruction of the formation and stages of development of criminal-legal counteraction to corruption offenses in the central authorities of Ukraine, an analytical interpretation of the periods of development of this criminal-legal institution is carried out. It has been proved that the formation of criminal-legal counteraction to corruption offenses in the central executive authorities of Ukraine has gone through five main stages, in particular: the period of Kievan Rus – the formation of norms in the “Russian Pravda”; the period of stay in the Rzecz Pospolita and the Cossack era – permanent counteraction to corruption in the government; the period of Ukraine's entry into foreign states – the beginning of the institutionalization of the norms of combating corruption in the government; the Soviet period – the criminalization of corruption offenses in the norms of certain corpus delicti, the period